

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ฟังสังฆกรรมไฉ เวลาสังฆกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สุขทุกข์อยู่ที่ใจ สุขทุกข์อยู่ที่ใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมา สิ่งที่สังฆกรรม ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข คำว่า “เสวยวิมุตติสุข” มันสุขในใจ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลาเผยแผ่ธรรมๆ ขึ้นมา เราไปวัดไปวา เราไปแสวงหา บุญกุศลของเรา เราต้องไปวัดไปวา เราอยู่ในสังคมที่มีความเมตตาต่อกัน สังคมที่มีน้ำใจต่อกัน จะมีความสุขมีความสุขสงบใจ ความสุขอันนั้นเป็นความสุขจากภายนอกใจ เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมไฉ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาความจริงแล้วมันต้องเป็นการประพฤติ ปฏิบัติในใจของเรา

ที่นี้การประพฤติปฏิบัติในใจของเรา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก เหมือนต้นไม้ต้นหนึ่งมันมีเปลือก มีกระพี้ มีแก่น พอมิแก่น แก่นสารอันนั้นคือแก่นสารในใจ ของมนุษย์ไฉ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานใจ เราแสวงหากันเกือบเป็นเกือบตายไฉ แต่ความจริงเรา แสวงหาเราก็แสวงหาหัวใจของเราไฉ

เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านออกธุดงค์วัตร เทียวป่าเทียวเขาไปตลอด แล้วเทียวป่าเทียว เขาไป เราก็จะไปแสวงหาสังฆกรรมกันป่าในเขานั้นไฉ สิ่งที่เราแสวงหาสังฆกรรม เราแสวงหา สังฆกรรมในใจของเราไฉ แต่เราอาศัยป่าอาศัยเขานั้นเป็นเครื่อง เป็นสภาวะแวดล้อมเพื่อให้การ ประพฤติปฏิบัติเราไม่เกาะเกี่ยวกับโลกไฉ

เวลาโลก สัตว์สังคมๆ ไฉ เวลาอยู่ในป่าในเขา เราอยู่ในสภาวะแวดล้อมอย่างนั้น เวลา คนเรามีความสะเทือนใจ มันจะหุดหู่เศร้าสร้อย แต่เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้ามันธรรมสังเวชๆ มันสังเวช

ของเราเวลาหุดหู่ เวลาจิตใจเราหุดหู่เศร้าสร้อยขึ้นมา มือเท้าอ่อนเลย ทำสิ่งใดไม่ได้เลย เพราะมันหุดหู่ไฉ มันเป็นกิเลสตัดทอนความทะยานอยากไฉ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สอนถึงมรณานุสติ ให้ระลึกถึงความตายตลอดเวลา จะได้ให้จิตใจไม่เห่อเหิมจนเกินไป ถ้าจิตใจมีสติสัมปชัญญะ ทำสิ่งใดมันก็เป็นประโยชน์กับเรา เวลากิเลสค้นหาความทะยานอยากมันท่วมทับขึ้นมา มันไม่มีวันตาย มันจะกว้านทั้งหมดในโลกนี้มาเป็นของมันนะ มันไปกว้านมาหมดเลย

ระลึกถึงความตายๆ ระลึกถึงความตายแล้วมันก็หดหู่ บางคนระลึกถึงความตายแล้วหาอ่อนเหมือนกัน แต่เวลาเราระลึกถึงความตายขึ้นมา ระลึกถึงความตาย ถ้าคนเราจิตใจมีอำนาจวาสนาบารมี ระลึกถึงความตายแล้วมันมองจากล้าหาญไป เพราะว่าในเมื่อเราทำสิ่งใด เวลาเราระลึกถึงความตาย ทรัพย์สินสมบัติของเราใช้จนตายมันก็ไม่หมด เรามีสติปัญญาอยู่กับหัวของเรา เราสามารถดำรงชีพได้ทั้งนั้นนะ เรามีปัญญา เราทำอะไรก็ได้ไง แล้วเราจะไปแสวงหาทำไม เราต้องตาย

เราจะแสวงหา ถ้าแสวงหาโดยเป็นธรรมๆ ขึ้นมานะ แสวงหาเพื่อประโยชน์ คนที่เขามีทรัพย์สินสมบัติของเขา เขาทำเพื่อประโยชน์ของเขา เขาจาคะของเขา มันเป็นบารมีของเขา เขาสร้างอำนาจวาสนาของเขา ของของเขา มีของเขา เขาสร้างประโยชน์ของเขา เขาทำอย่างนั้นมา เพราะอะไร เพราะเขาต้องหมดอายุขัยของเขาไป

ไอ้ของเราเวลาค้นหาความทะยานอยากมันปิดหูปิดตา มันจะไปกว้านมาหมดเลย การกว้านมาหมดเลยอันนั้นคือค้นหาความทะยานอยาก แต่ถ้าเราทำหน้าที่การงานของเรา อันนี้มันเป็นธรรม เป็นธรรมเพราะว่าคนเกิดมา คนเกิดมามีปากมีท้อง คนเกิดมา เราเป็นญาติกันโดยธรรมนะ

เวลาเราเกิดมาพ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูกใช่ไหม คนเรามีเกิดก็มีพ่อแม่ มีสายบุญสายกรรมทั้งนั้นนะ แล้วเราเป็นญาติกันๆ มีปากมีท้องเหมือนกัน มีสุขมีทุกข์ในใจเหมือนกัน เราเกิดมาเป็นญาติกันโดยธรรมๆ ใจ แต่ถ้ากิเลสมันไม่เป็นญาติกันโดยธรรม มันเกิดมาเพื่อแก่งแย่ง มันเกิดมาเพื่อเหยียบย่ำ มันเกิดมาเพื่อจะเอาชนะคนอื่น นี่ไง มันเป็นกิเลสค้นหาความทะยานอยาก

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สุขทุกข์อยู่ในใจ สุขทุกข์อยู่ในใจ ความบกพร่องของเรา เราหาของเราไม่เจอ ถ้าความบกพร่อง เราหาแต่ความบกพร่องของเราไป เราหาความบกพร่องของเรา จิตใจนี้มันพร่องอยู่เป็นนิจ จิตใจพร่องอยู่มันก็สั้นไหว เวลาเราทำ ความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับขึ้นมา จิตใจมันอึดเต็ม ถ้าจิตใจมันอึดเต็ม มันไม่หิว

ไม่กระหาย สิ่งที่เราแสวงหาเพื่อเราๆ เราแสวงหาเพื่อโลก แสวงหาเพื่อประโยชน์กับสังคม เราแสวงหา ผู้นำที่ดีๆ สิ่งใดได้มาแล้วแบ่งปันกันให้สังคมนั้นมีความเสมอภาคต่อกัน เป็นหัวหน้าที่ดีๆ

พระเจ้าอโศกมหาราชเวลาท่านยกทัพไปปราบพวกอริและศัตรู ไปชนะเขาทั้งนั้นนะ แต่ไปเห็นสภาพของคนตายแล้วท่านสังเวช สุดท่ายท่านก็เผยแพร่โดยธรรมใจ เผยแพร่โดยความเมตตา เผยแพร่โดยปัญญาของคน ให้เจ้าแคว้นนครต่างๆ ก็ให้มีความเมตตากับลูกบ้าน ให้ดูแลไปนี้เป็นสังคม มีความเคารพ มีความรัก มีความเอ็นดู มีความระลึกถึงกัน นี่เผยแพร่โดยธรรมๆ จิตใจคนที่มีธรรมมันมีน้ำใจต่อกันไง

เขามา เขาไม่รู้ของเขา เขามาด้วยความเดือดร้อนของเขา คุณติ สังคมไทยๆ ไครมาถึงซาน เรือนบ้านช่องของเรา เรามีน้ำท่ารับรองเขา เพราะเขาหิวเขากระหายของเขา เราให้น้ำให้ทำเขาเพื่อประโยชน์กับเขา นี่ไง ถ้ามันโดยธรรมๆ มันร่มเย็นเป็นสุขไปทั้งนั้นนะ แล้วโดยธรรมๆ แล้วกิเลสละ กิเลสมันมักมากอยากใหญ่ เราจะต้องกำราบมัน ถ้ากำราบมัน ความผิดของเรา เรา จะดูความผิดของเรา ความผิดตรงไหน ความผิดที่จิตใจมันคั่นรอนอยู่นี่ไง ความผิดในหัวใจของเรา

ธรรมๆ สุขทุกข์อยู่ในใจ สุขทุกข์อยู่ในใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหา มีปัญญาวัดศีลเป็นผู้อุปัชฌาจากอุปถัมภ์ ๖ ปี เทียวแสวงหากับเจ้าลัทธิต่างๆ มันมีสังคมทั้งนั้นนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญาวัดศีลละทิ้งไป อยู่โคนต้นไม้องค์เดียว เวลาสำเร็จอยู่ โคนต้นไม้โพธิ์ แต่ความสำเร็จ สำเร็จในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสาวัชฌญาณ ทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่มีคบอด สิ่งที่มีมองไม่เห็นต่างๆ มันกระจ่างแจ๊งไปหมดเลย มันกระจ่างแจ๊ง ๓ โลกธาตุ เวลาเทวดา อินทร์ พรหมยังต้องมาฟังเทศน์ๆ ฟังเทศน์เพราะอะไร เพราะเขามีคบอดทั้งนั้น ใจเขามีคบอด

นี่ไง ถ้าหัวใจของเรามันมีคบอด หัวใจของเรามันไม่มีสิ่งใดเป็นสมบัติของเรา มันค้นหา ความผิดของตนไม่เจอ ถ้าเราค้นหาความผิดของเราไม่เจอ เราจะมี ความอุดมสมบูรณ์ เราจะมี อำนาจวาสนา จิตเราต้องเป็นสัมมาสมาธิ จิตเราต้องตั้งมั่นได้สิ นี่มันตั้งมั่นไม่ได้

ทำงานอย่างอื่นในโลกนี้ทำได้ทุกอย่างเลย งานอะไรมาบริหารจัดการได้หมดเลย แต่หัวใจของตนทำไม่ได้ นั่งสมาธิก็นั่งไม่ได้ ให้จิตมันสงบก็ทำไม่ได้ ทำสิ่งใดไม่ได้เลย ไหนว่าสมบูรณ์ใจ ไหนว่าจิตของเราอิมเต็มใจ ถ้าอิมเต็ม มันอิมเต็มได้ไหม มันไม่เสวยอารมณ์ มันไม่เสวยอารมณ์มันก็ไม่เป็นเหยื่อของกิเลส

เวลาเราบกพร่องอยู่เป็นนิจ กิเลสมันก็เอนั้นมาล่อ เอนั้นมาล่อ ไปหมดเลย ถ้ามันอิมเต็มแล้วเอามาล่อ ล่อ ไม่กิน ล่อ ไม่เอา ของฉันมีอยู่แล้ว ของฉันสมบูรณ์อยู่แล้ว ถ้าสมบูรณ์อยู่แล้ว ถ้าเรยกขึ้นสติปัญญา ๔ มันจะเกิดภวามยปัญญา ถ้าปัญญาอย่างนี้โลกุตตรธรรมๆ มันธรรมเหนือโลกๆ เหนือโลกเหนือสงสารเลย ไอ้มันธรรมใต้โลก นึกเอา ชอบใจเอา ไปคว่ำมา ไปกว้านมาเพราะมันหิว อารมณ์ผ่านเข้ามาหีบหมด คว่ำหมดเลย ของฉันๆ แล้วไม่มีอะไรเป็นของฉันสักอันหนึ่ง เพราะอะไร เพราะมันเป็นของหลอก

แต่ถ้าเป็นความจริง ความจริงเราอิมเต็มแล้วเราไม่ต้องการสิ่งใดเลย เวลามาแล้วถ้ามันจะเป็นจริงขึ้นมาได้ มันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความจริง มันวิปัสสนาของมัน มันทำของมัน เป็นความจริงของใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นทำความจริงขึ้นมามันเป็นปัจจัยจัดตั้ง เป็นสันติภูมิกะ มีการกระทำขึ้นมา เราทำกับมือ ของเราทำเอง ใครจะมาติฉินนินทาเรื่องของเขา โลกธรรม ๘ เขาติฉินนินทา ห้วนไหวไปกับเขา

เราทำของเรามาๆ เราเกิดมาด้วยเวรด้วยกรรม ด้วยเวรด้วยกรรมคือความคิดนั้นแหละ จิตนิสัยของคน ย้ำคิดย้ำทำงานเป็นจิตเป็นนิสัย เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ พันธุกรรมของจิตมันตัดแต่งมา นิสัยสันดานเป็นอย่างนี้มาตลอด แล้วมันก็จะเป็นนิสัยสันดานในชาติปัจจุบันนี้ แล้วนิสัยในชาติปัจจุบันนี้มันก็มีความคิดความเห็นอยู่อย่างนี้ ความคิดความเห็นอย่างนี้ นี่ไง สิ่งต่างๆ เราไม่เห็นความบกพร่องของเราเลย ทำสิ่งใดก็ทำไม่ได้เลย

เวลาเราทำของเรา เราทำของเรา เราทำของเรา โลกเขาจะติเตียนอย่างไรให้เขาติเตียนไป ติเตียนมาเลย โลกธรรม ๘ ติเตียนมาเลย เราทำของเราเอง ถ้าเราทำของเราเอง ใครจะติเตียน ติฉินนินทาก็เรื่องของเขา แต่ความจริงในใจของเราใจ ถ้าเราทำความสงบระงับในใจของเราได้ เราอยู่ในป่าในเขาของเรา เราทำความสงบระงับในใจของเราได้ โลกเขาจะติเตียนมันเรื่องของโลก โลกเขาสรรเสริญกันเชิดชูกัน แล้วหัวใจบกพร่อง หัวใจว่าแหวกกัน อยู่ด้วยตัวเองไม่ได้

ใจ ร้อนอยู่ตลอดเวลาใจ แล้วอันนั้นเป็นประโยชน์อะไร นี่ใจ สักมๆ พระพุทธศาสนาสอน สอนอย่างนั้น สุขทุกข์ในใจ สุขทุกข์ในใจ

ที่เรามาวัดมาวากันเพราะเรายังแสวงหาไม่ได้ ยังแสวงหาไม่เจอ เราก็ไปวัดไปวา ไปวัด ไปวาเพราะอะไร อเสวนา จ พาลานํ ปณฺทิตานญฺจ เสวนา เราจะไม่คบคนพาล คนพาลมันจะพา ไปเที่ยวยิงนกตกปลาหุ่นนะ เทียวโรงพยาบาลโรงบ้ำ เทียวเรื่องอบายมุข ถ้าเราเป็นบัณฑิต บัณฑิต ไม่เห็นมีอะไรเลย ไปวัดก็มีแต่ต้นไม้ ต้นไม้กับใบหญ้า ไม่เห็นมีอะไรเลย...ต้นไม้กับใบ หญ้ามันนี่มันเป็นธรรมชาติ ถ้าจิตมันอ่อนโยน จิตมันเข้ากับสังขารได้ มันมีความสุขนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมา เสวยวิมุตติสุขอยู่ที่ไหนบ้าง อยู่โคน ต้นไม้ทั้งนั้นนะ ไม่ได้อยู่วิมานชั้นฟ้าไหนเลย เขาอยู่วิมานชั้นฟ้ากัน เทวดา อินทร์ พรหมอยู่ใน วิมานต้องมาฟังเทศน์คนอยู่โคนต้นไม้ เวลาถ้ามันเป็นธรรมๆ ขึ้นมา มันเป็นสังขารความจริงอัน นั้น แล้วใครจะติฉินนินทามันเรื่องของเขา เขาอยู่บนปราสาทราชวัง มิ่งอยู่ไปเลย อยู่โคนต้นไม้ แต่ผู้มีวิหารธรรม กุมีวิหารธรรม วิหารธรรม ธรรมในใจเป็นวิหารธรรมที่มันมีความสุข ความ สงบ ความระงับใจ ถ้ามีความสุข ความสงบ ความระงับอันนี้มันเป็นประโยชน์อันนี้

เขาจะนิทาที่เรื่องของเขา นินทามันก็ส่วนนินทา แต่เราทำคุณงามความดีของเรา ถ้าเป็น ความดีของเรา มันเป็นสังขารของเรา นี่โดยสัจย์ ถ้าโดยสัจย์ คุณิ ครูบาอาจารย์ของเราเวลา เข้าพรรษาถือธุดงค์ มีครูบาอาจารย์มากที่อยากจะถือธุดงค์ตลอดชีวิต แต่มันทำไปไม่ได้ เพราะมี ชื่อเสียงขึ้นมาแล้วมันวุ่นหมดแหละ ลองถือธุดงค์สิ ถ้าทำได้จริงนะ โอ้โฮ! ใครก็อยากดู จริง หรือเปล่า ใครๆ ก็อยากมาเห็น มันวุ่นวายไปหมด แต่เวลาเขาทำขึ้นมาเขาทำเพื่อข้อวัตรปฏิบัติ เพื่อตัดทอนกิเลสในใจ เขาไม่ได้ทำเพื่อชื่อเสียงศักยภาพอะไรทั้งสิ้น แต่มันเป็นวิธีการ มันเป็น วิธีการ ธุดงค์วัตรเป็นวิธีการขัดเกลากิเลส มันเป็นวิธีการ

แต่ถ้าถึงจริงๆ แล้วมันต้องเป็นมรรค เวลาจะเข้าไปชำระล้างกิเลสมันต้องเป็นมรรค ใจ สนิท สมภาณี ปัญญาอันนั้น แต่สติ สมภาณี ปัญญา มันเกิดขึ้นมาได้เพราะเรามันอ่อนแอ มันไม่มี คุณิ เวลาฐานยังจรวดเขาต้องมันคงแข็งแรง เพราะมันมีน้ำหนักแล้วมีความร้อน มีอุณหภูมิมันถึงจะ ขับตันจรวดอันนั้นไปได้

ปัญญาโลกุตตรธรรมๆ ที่มันเกิดบนหัวใจของเรา ถ้าไม่มีสมาธิเป็นพื้นฐาน ไม่มีสิ่งใด รองรับมาเลย มันจะเกิดบนอะไรได้ละ มันก็เกิดด้วยปัญญาโลกนี้แหละ ปัญญาขี้โม้ล่ะ ปัญญาที่

สังคมยกย่องกันอยู่นี้ แล้วกลัวจะผิดด้วย มันต้องซกเข้าไปสู่ตำราๆ ให้ถูกต้องตามตำราเลย แต่เป็นความจริงมันไม่มี

ถ้าความจริงมันมี มันมีเกิดขึ้นมาจากหัวใจของเรา ถ้าเรามีโลกุตตรธรรม มันต้องมีศีล มีสมาธิของมันขึ้นมา ถ้ามีศีล มีสมาธิขึ้นมา ศีล สมาธิมันขึ้นมาจากไหนละ ศีล สมาธิ ปัญญา เวลาในตำรามันก็เป็นชื่อทั้งนั้นนะ มันเป็นอักษรทั้งนั้นนะ เวลาศีล สมาธิ ปัญญาที่มันจะเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นจากจิต จากจิตของผู้ที่มีคุณธรรม ผู้ที่มีบารมี ผู้ที่มีบารมีมันเกิดขึ้นมามันเป็นธรรมจักรคูลี ปัญญามันหมุนไป มันเห็นความมหัศจรรย์ใจ มันเป็นปัจจัยจัดตั้ง เป็นสันติภูมิจโกเพราะอะไรละ เพราะมันเกิดขึ้นมาจากใจดวงนี้ไง ถ้ามันเกิดขึ้นจากใจดวงนี้ มันเห็นใจดวงนี้

คู่อวิชา คูลี เวลาเราเกิดมาแล้วเขาให้นึกถึงมรณานุสติๆ ให้ระลึกถึงความตายๆ ระลึกถึงความตายมันก็หดหู่ มันก็เศร้าสร้อยใจ เวลาจิตมันสงบแล้วมันเกิดคุณธรรมขึ้นมา คุณธรรมขึ้นมามันเกิดมรรคเกิดผล เวลาเกิดมรรคเกิดผล มันเกิดภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญามันหมุนอยู่กลางหัวใจนั้นนะ มันหมุนอยู่กลางหัวใจ นี่จักรมันเคลื่อน ธรรมมันเคลื่อน เคลื่อนจากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชน โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล บุคคล ๔ คู่ที่มันเคลื่อนขึ้นไป มันเกิดที่ไหน มันไม่มีทางเกิดจากการศึกษา ไม่มีทางเกิดจากการค้นคว้า มันจะเกิดขึ้นมาได้บนหัวใจของสัตว์โลก บนพุทธะ บนหัวใจนั้นเท่านั้น

แล้วหัวใจนั้น ที่เราค้นคว้า พังธรรม นี่ไง มันแก่นของศาสนาๆ ใจ ถ้าแก่นของศาสนา มันมีแก่นของมันอยู่ แต่กระแสนักขณใจ ต้องการให้เขานับหน้าถือตา เขาให้ยกย่องสรรเสริญ บ้างทั้งนั้น ไอ้คนนับหน้าถือตามันมีปัญญาแค่ไหน ไอ้คนที่สรรเสริญมันมีปัญญาอะไร ตำรามันยังค้นหามันยังไม่เจอเลย ทำไมต้องให้มันยกย่องสรรเสริญ ให้มันยกย่องสรรเสริญก็ให้โลกมันเป็นใหญ่ไซ้ไหม ให้สังคมขึ้นมาไซ้ไหม ทำไมไม่ให้คุณธรรมในใจมันขึ้นมา แล้วถ้าคุณธรรมขึ้นมาคุณธรรมมันอยู่ที่ไหน

ถ้าคุณธรรม มันก็อยู่ในใจของครูบาอาจารย์ที่ท่านทรงธรรมทรงวินัยของท่าน ท่านจะมีหลักมีเกณฑ์ของท่าน ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ของท่าน นี่ไง เวลาความคิดมันจะเกิดขึ้นมา ความคิดของเราเป็นสัญชาตญาณ แต่ของท่านเวลาความคิดมันเกิดขึ้นมามันกระเทือน มันกระเพื่อม มันกระเทือนไปทำให้ธรรมอันนั้นมันขยับ ขยับมันก็มีพร้อม มันมีสติพร้อมที่มันจะรู้เท่าของมันอยู่

แล้ว ถ้ามีพร้อมอยู่แล้ว มันจะไปกับโลกเขาทำไม ในเมื่อมันเรื่องโลก สิ่งทีเรื่องโลกๆ โลกๆ ก็ เป็นเรื่องโลกๆ ไป โลกๆ เวลามันมีปัญหาขึ้นมา มันก็หดหู่ มีแต่ความเศร้าซึม มีแต่กอดคอกัน แล้วร้องไห้ มันก็มีเท่านั้น

แต่ถ้าเวลาเป็นจริงขึ้นมา เฝยบ ความสงบระงับมันสงบระงับในหัวใจแล้ว มันสงบระงับ แล้ว ถ้ามันขยับมันก็กระเพื่อม ถ้ากระเพื่อมอันนั้น คุณสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลา ท่านแสดงธรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ตั้งแต่วันที่ท่านตรัสรู้ สอุปาทิเสสนิพพาน นิพพานมาแล้ว แต่ท่านก็ยังมิธาตุมิขันธของท่านอยู่ ธาตุขันธของพระอรหันต์ ใด ถ้าธาตุขันธของพระอรหันต์ เราจะบำรุง เราจะรักษาของเราไว้ เพื่ออะไร เพื่อประโยชน์อัน นั้นไฉน

การเกิดและการตายมีคุณค่าเท่ากัน เพราะกิเลสมันตายไปแล้ว มันไม่มีอะไรเกิดไม่มี อะไรตายอีกแล้ว แต่สิ่งที่เหลืออยู่ไฉน พระอรหันต์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติจนท่านมีเศษชีวิตที่ เหลืออยู่ คำว่า “เศษชีวิตที่เหลืออยู่” เหลืออยู่นี้ทางโลก แต่ถ้าเป็นประโยชน์กับโลก สิ่งที่เหลืออยู่ นั้นนะคือสิ่งที่เหลืออยู่ที่เป็นนิหารธรรม สิ่งที่เหลืออยู่นั้น สิ่งที่เหลืออยู่ที่จิตที่สะอาดบริสุทธิ์ ที่ เราเป็นมนุษย์ เป็นปุถุชน ที่เราจะได้สัมผัสแต่ละต้องได้ แต่ของท่าน ของท่านมันอยู่ในใจของ ท่านอยู่แล้ว เวลาท่านละธาตุละขันธไป เราจะแต่ละต้องท่านไม่ได้เลย

เว้นไว้แต่หลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน เวลาท่านสิ้นกิเลสของ ท่าน ในประวัติหลวงปู่มั่น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอนุโมทนากับหลวงปู่มั่น เวลา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอนุโมทนากับหลวงปู่มั่น เพราะหลวงปู่มั่นท่านได้สร้าง อำนาจวาสนาของท่านมา ท่านได้สร้างของท่าน ท่านสร้างเป็นพระโพธิสัตว์ขึ้นมา แล้วท่านลา พระโพธิสัตว์ของท่าน ท่านถึงให้หลุดพ้นไปจากชาติปัจจุบันนี้ ท่านมีคุณธรรมของท่าน ท่านมี อำนาจวาสนาของท่าน ท่านจะสร้างประโยชน์กับโลกนี้ไฉน เพราะการที่ท่านสร้างประโยชน์กับ โลกนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้มาอนุโมทนา

ลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่นหลายองค์เป็นพระอรหันต์มาก ส่วนใหญ่แล้วก็มีผู้ที่สืบต่อ มีผู้ ที่มาอนุโมทนา แต่ไม่ถึงกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ถึงกับครูบาอาจารย์ชั้นเลิศ แต่ ชั้นเสมอกันมันก็พอแล้ว ชั้นเสมอกัน ยกย่องสรรเสริญกัน มันก็พอทำเนาแล้ว ไม่ต้องเอาชั้นเลิศ หรือ

แต่ที่ฉันเลิศเพราะอะไร เพราะท่านมีธรรมอันเลิศ ท่านมีประโยชน์อันเลิศ ท่านถึงเป็นประโยชน์กับเราไง แล้วเป็นแล้วมันก็เป็นทีในหัวใจของท่าน ธรรมของท่านก็อยู่ในใจของท่าน แล้วกิริยาที่ท่านแสดงออกมา ที่เราเคารพบูชากัน เป็นสิ่งที่เราจับต้องได้ๆ ไง

เรามีอำนาจวาสนา ที่เราเกิดมา เราเกิดมาทันครูบาอาจารย์ที่ท่านสิ้นกิเลสของท่าน เรายังจับต้องได้ จับต้องคือกิริยา จับต้องคือคำสั่งสอนของท่าน เราจับต้อง เราแตะต้องได้ แล้วเราพยายามประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมาไง

โลกมันจะดิเตียนขนาดไหนมันเรื่องของโลก เราทำของเรา มันจะดิเตียนขนาดไหนมันรู้ไม่ได้หรอก ถ้ามันรู้ไม่ได้มันก็เรื่องของเขา แล้วก็ไม่ต้องการสรรเสริญด้วย คนโง่สรรเสริญมีประโยชน์อะไร คนไม่รู้มันสรรเสริญ มันมีประโยชน์อะไร เราไม่รู้อะไรถูกอะไรผิด แล้วเราก็อเสสาไปกับเขา ไอ้คนที่เขาทำถูกทำผิดเขาได้ประโยชน์อะไร เขาไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย

ฉะนั้น เขาไม่หวั่นไหวกับเรื่องบ้ายบอคอแตกอย่างนี้หรอก แต่นี่มันก็เป็นเรื่องโลกธรรม ๘ นี้พูดถึงว่าที่เวลาจิตใจมันหุดหู่เศร้าสร้อย มันก็ทำให้เรา ถ้าเป็นทางโลกนะ ถ้าหุดหู่เศร้าสร้อยต่อเนืองๆ ไป มันจะเป็นความผิดปกติของจิต ถ้าผิดปกติของจิต มันมีปัญหาขึ้นมา เขาต้องหาจิตแพทย์แก้ไข

แต่ถ้าเป็นธรรมโอสถๆ มันจะแก้ไขเรื่องนี้ แก้ไขเรื่องหัวใจให้เบิกบาน แก้ไขหัวใจให้มันกลับมาเป็นปกติ ถ้าปกติแล้ว สามัญสำนักของเรา แล้วเราก็อฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นไป แล้วถ้ามันเป็นธรรมสังเวชนะ มันสะเทือนหัวใจ มันจะธรรมสังเวช

เราไม่ได้มีส่วนได้เสียอะไรกับเขา เราไม่มีส่วนได้เสียสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น แต่มันเป็นธรรม มันเป็นธรรมคือมันเป็นข้อเท็จจริง มันเป็นข้อเท็จจริงที่มันมีเหตุและปัจจัยกระทบกันแล้วเกิดขึ้น มีเหตุและปัจจัยกระทบกันเกิดขึ้น แล้วเราเห็นนะ เราเห็น เพราะเราหูตาเรา ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ เพราะหูตาเราสว่างแล้วเราเห็น สิ่งที่กระทบกระเทือนกันขึ้นมา แล้วมันเห็นแล้ว นี่สังฆธรรม มันเกิดเหตุปัจจัยที่กระทบกันแล้วเกิดขึ้น

ผู้ที่มีคุณธรรมในหัวใจท่านเห็นแล้วท่านสังเวชๆๆ สังเวชกับสังฆจะอย่างนั้น สังเวชกับการกระทำอย่างนั้น แต่ไอ้พวกมีคบบอดมันคิดว่ามันเก่ง ไอ้พวกมีคบบอดมันนึกว่ามันรู้ ไอ้พวกมีคบบอดมันนึกว่ามันมีปัญญา มีคบบอดทั้งนั้น เอวัง